

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

DEANA SPIELMANNA

przedstawiona w dniu 10 kwietnia 2025 r.(1).

Sprawa C-225/22

„R” S.A. przeciwko AW „T” sp. z o.o.

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie (Polska)]

Odesłanie prejudycjalne – Państwo prawne – Skuteczna ochrona prawna w dziedzinach objętych prawem Unii – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy – Wyrok Sądu Najwyższego uchylający wyrok sądu apelacyjnego i przekazujący mu sprawę do ponownego rozpoznania – Możliwość podniesienia wadliwości ukształtowania sądu wyższej instancji – Skutki aktów pochodzących od sądów wadliwie ukształtowanych – Pewność prawa – Powaga rzeczy osądzonej

Wprowadzenie

1. W obliczu kryzysu państwa prawnego w Europie obszerne i szeroko komentowane orzecznictwo Trybunału określiło kontury wymogów dotyczących niezawisłości i bezstronności sądów, które wynikają z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).

2. Można pokusić się o stwierdzenie, że kierowane obecnie do Trybunału wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym mają na celu uzyskanie wyjaśnień co do konsekwencji, jakie należy wyciągnąć z tego orzecznictwa(2).

3. Czy sąd krajowy może podnieść, że z powodu wadliwości procesu nominacyjnego niektórych z jego członków krajowy organ sądowy wyższej instancji nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty? A jeżeli tak, to jakie są losy prawne aktów pochodzących od takiego organu? Te delikatne kwestie prawne, na których koncentruje się niniejsza opinia, zostały przedłożone Trybunałowi przez Sąd Apelacyjny w Krakowie (Polska) w niniejszej sprawie prejudycjalnej.

4. W swym przyszłym wyroku Trybunał będzie miał zatem okazję wypowiedzieć się w szczególności na temat tego, czy konsekwencje związane z naruszeniem wymogu dotyczącego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy powinny zostać określone zgodnie z łacińską paremią *ex iniuria ius non oritur* (z bezprawia nie rodzi się prawo), w sytuacji gdy orzeczenia wydane przez odnośny organ sądowy korzystają z powagi rzeczy osądzonej.

Ramy prawne

Prawo Unii

5. Postanowieniami właściwymi w niniejszej sprawie są art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 akapit drugi Karty.

Prawo polskie

6. Ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5) utworzono w Sądzie Najwyższym między innymi Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Polska).

7. Artykuł 26 ustawy o Sądzie Najwyższym, zmieniony ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, przewiduje:

„§ 1. Do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpatrywanie skarg nadzwyczajnych, rozpoznawanie protestów wyborczych i protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego i referendum konstytucyjnego oraz stwierdzanie ważności wyborów i referendum, inne sprawy z zakresu prawa publicznego [...].

§ 2. Do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. [...]

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

[...].”

8. Artykuł 89 tej ustawy stanowi w §§ 1–3:

„§ 1. Jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

- 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub
- 2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub
- 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego

– a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

§ 2. Skargę nadzwyczajną może wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

§ 3. Skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Niedopuszczalne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna – po upływie 6 miesięcy od dnia jej rozpoznania”.

9. Artykuł 115 § 1 tej ustawy brzmi następująco:

„§ 1. W okresie 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r. Przepisu art. 89 § 3 zdanie pierwsze nie stosuje się”.

Postępowanie główne, pytania prejudycjalne oraz postępowanie przed Trybunałem

10. W pozwie z dnia 9 sierpnia 2004 r. AW „T” sp. z o.o. wniosła o zakazanie pozwanym B.O. oraz spółkom „R” i „K” wprowadzania do obrotu między innymi czasopism z krzyżówkami oznaczonymi numerami „100”, „200”, „222”, „300”, „333”, „500”, „1000”, w których diagramy krzyżówek zostały przedstawione w kolorowej ramce z tłem tego samego koloru i z kolorową krawędzią. Wprowadzanie do obrotu tych czasopism naruszało przepisy ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2003 r., poz. 1117) oraz ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r., poz. 1503).

11. Wyrokiem z dnia 25 października 2005 r. Sąd Okręgowy w Krakowie (Polska) zakazał wprowadzania do obrotu 28 czasopism chronionych zgłoszonym znakiem towarowym i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

12. Wyrokiem z dnia 9 listopada 2006 r.(3). na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną B.O. i spółkę „R” Sąd Apelacyjny w Krakowie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie w ten sposób, że rozszerzył zakaz, o którym mowa w poprzednim punkcie niniejszej opinii.

13. Jedynie pozwana B.O. wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku do Sądu Najwyższego (Polska). W dniu 21 lutego 2008 r. sąd ten uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie i przekazał sprawę sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Ostatecznie w sprawie tej orzeczono wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 27 maja 2010 r.

14. Dopiero w dniu 27 stycznia 2020 r. Prokurator Generalny (Polska), działając na podstawie art. 89 ustawy o Sądzie Najwyższym, wniósł do Sądu Najwyższego na rzecz pozwanej „R” S.A. skargę nadzwyczajną od wyroku z dnia 9 listopada 2006 r. Zdaniem Prokuratora Generalnego sąd ten naruszył zakaz reformationis in peius, ponieważ zmieniając zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie, rozszerzył zakaz nałożony w szczególności na „R” S.A. W wyroku tego sądu apelacyjnego zakazano bowiem wprowadzania do obrotu wszystkich czasopism z krzyżówkami oznaczonych na okładce numerami „100”, „200”, „222”, „300”, „333”, „500” i „1000”, mimo że wyrok sądu pierwszej instancji zakazywał jedynie wprowadzania do obrotu konkretnych czasopism oznaczonych tytułami i numerami wydawniczymi oraz opatrzonych odnośnymi zgłoszonymi znakami towarowymi. Wyrokiem z dnia 20 października 2021 r. Sąd Najwyższy uchylił w odniesieniu do pozwanej „R” S.A. wyrok z dnia 9 listopada 2006 r. dotyczący zasadniczo zakazania określonych czynów nieuczciwej konkurencji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie.

15. W ramach tego ponownego rozpoznania AW „T” zwróciła się do sądu odsyłającego o wydanie jej odpisu wyroku z dnia 9 listopada 2006 r. zaopatrzonego w klauzulę prawomocności, tak aby mógł on stanowić tytuł wykonawczy, argumentując, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2021 r. należy traktować jako niebyły.

16. Na poparcie tego wniosku AW „T” powołała się, po pierwsze, na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zwanego dalej również „ETPC”) z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce(4), z którego wynika, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest sądem ustanowionym ustawą.

17. Po drugie, AW „T” powołała się na wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie)(5), z którego wywiodła, że orzeczenie wydane w wadliwie powołanym składzie sądu nie jest wiążące dla innych sądów i powinno być pominięte bez konieczności uprzedniego uchylenia.

18. Po trzecie, AW „T” podniosła zastrzeżenia co do możliwości wniesienia skargi nadzwyczajnej od orzeczenia korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, które nastąpiło po upływie czternastu lat, w szczególności gdy skarga ta posłużyła do ochrony interesów wyłącznie gospodarczych jednej ze spółek Skarbu Państwa.

19. Sąd odsyłający wyjaśnia, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2021 r. został wydany przez izbę składającą się z sędziów powołanych w jednym dniu w toku tego samego postępowania nominacyjnego. W toku tego postępowania Krajowa Rada Sądownictwa (Polska) (zwana dalej „KRS”) wydała uchwałę zawierającą wniosek o powołanie tych sędziów, zaskarżoną następnie do Naczelnego Sądu Administracyjnego (Polska), który w

trybie zabezpieczenia wstrzymał wykonanie tej uchwały. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powołał jednak wspomnianych sędziów przed wydaniem przez Naczelny Sąd Administracyjny rozstrzygnięcia w przedmiocie zaskarżonej uchwały.

20. W tym kontekście sąd odsyłający zauważa, że w składzie orzekającym Sądu Najwyższego, który wydał wyrok z dnia 20 października 2021 r., zasiadali sędziowie E.S., T.D., P.K., A.R. i M.S. oraz że ze względu na wadliwość procesu, który doprowadził do powołania ich na sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, ten skład orzekający nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii. W konsekwencji skutki, jakie wywołuje orzeczenie takiego sądu, wymagają rozważenia.

21. Zdaniem sądu odsyłającego należy jednak zastanowić się na wstępie, czy sąd krajowy jest uprawniony do oceny prawidłowości ukształtowania sądu wyższej instancji, który przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania w następstwie orzeczenia w postępowaniu dotyczącym skargi nadzwyczajnej, i to w przypadku, gdy na mocy przepisów krajowych pierwszy z tych sądów jest związany oceną sądu wyższej instancji.

22. W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 [TUE] w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 [TFUE] oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że zezwala ona sądowi krajowemu na niezastosowanie obowiązującego na mocy prawa krajowego, w tym rangi konstytucyjnej, orzeczenia sądu konstytucyjnego, o ile orzeczenie to wyłącza badanie przez sąd krajowy, czy – z uwagi na sposób powołania sędziów – organ sądowy jest sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio z mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii Europejskiej?

2) Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 TUE w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu przyjętemu przez państwo członkowskie:

a) zakazującemu sądowi krajowemu oceny zgodności z prawem powołania sędziego, a w konsekwencji badania, czy organ sądowy jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej oraz

b) przewidującemu odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego za czynności orzecznicze związane z takim badaniem?

3) Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 TUE w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd powszechny spełniający wymogi stawiane sądowi w rozumieniu przepisów unijnych, nie jest związany wyrokiem sądu ostatniej instancji – w składzie którego zasiadają członkowie powołani na urząd sędziego z rażącym naruszeniem prawa krajowego regulującego postępowanie nominacyjne na urząd sędziego Sądu Najwyższego, skutkiem czego sąd ten nie spełnia wymogu sądu niezawisłego, bezstronnego, ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i zapewniającego jednostkom skuteczną ochronę prawną – wydanym na skutek nadzwyczajnego środka zaskarżenia (skargi nadzwyczajnej), uchylającym prawomocne orzeczenie i przekazującym sprawę sądowi powszechnemu do ponownego rozpoznania?

4) W razie udzielenia pozytywnej odpowiedzi na pytanie trzecie – czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 TUE w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że brak związania oznacza, iż

a) orzeczenie wydane przez sąd ostatniej instancji, ustanowiony w sposób opisany w pytaniu trzecim, nie jest orzeczeniem w sensie prawnym (jest orzeczeniem nieistniejącym) w rozumieniu przepisów prawa Unii Europejskiej, a oceny w tym zakresie może dokonać sąd powszechny spełniający wymogi stawiane sądowi w rozumieniu przepisów unijnych,

b) czy też orzeczenie wydane przez sąd ostatniej instancji, ustanowiony w sposób opisany w pytaniu trzecim, jest orzeczeniem istniejącym, ale sąd powszechny rozpoznający ponownie sprawę jest uprawniony i zobligowany do odmowy zastosowania przepisów prawa krajowego dotyczących konsekwencji tego orzeczenia, w zakresie niezbędnym dla zapewnienia jednostkom skutecznej ochrony prawnej?”.

23. Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 11 maja 2022 r. wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie niniejszej sprawy w trybie przyspieszonym został oddalony.

24. Uwagi na piśmie przedstawiły pozwana w postępowaniu głównym, spółka „R”, powódka w postępowaniu głównym, AW „T”, rządy polski, duński i niderlandzki oraz Komisja Europejska. Spółki „R” i AW „T”, rząd polski i Komisja przedstawiły swoje stanowiska ustnie na rozprawie w dniu 9 stycznia 2025 r.

Analiza

25. Zgodnie z życzeniem Trybunału niniejsza opinia dotyczy wyłącznie pytań prejudycjalnych trzeciego i czwartego.

W przedmiocie właściwości i dopuszczalności

26. Rząd polski podniósł zarzut braku właściwości Trybunału do orzekania w przedmiocie wszystkich pytań prejudycjalnych ze względu na to, że organizacja wymiaru sprawiedliwości należy do wyłącznej kompetencji państw członkowskich. Zdaniem tego państwa członkowskiego art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nie może być zatem postrzegany jako norma narzucająca państwom członkowskim określony model organizacji wymiaru sprawiedliwości.

27. Argument ten można z łatwością odrzucić. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy wprawdzie do kompetencji tych ostatnich, to jednak przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii; może to dotyczyć w szczególności przepisów krajowych dotyczących przyjmowania decyzji o powołaniu sędziów i, w stosownym wypadku, przepisów dotyczących odpowiedniej kontroli sądowej w kontekście takich postępowań nominacyjnych. Ponadto zastrzeżenia wysuwane w ten sposób przez rząd polski dotyczą w istocie samego zakresu wspomnianego art. 19 TUE, a tym samym jego wykładni. Taka wykładnia należy zaś w sposób oczywisty do właściwości Trybunału, zgodnie z art. 267 TFUE(6).

28. Rząd ten podniósł zarzut niedopuszczalności wszystkich pytań prejudycjalnych ze względu na to, że podniesione kwestie prawne są fikcyjne, nieistotne lub hipotetyczne. Zdaniem tego rządu z postanowienia odsyłającego nie wynika, by w postępowaniu głównym na etapie rozpatrywania skargi nadzwyczajnej przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych doszło do naruszenia prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy ani by w następstwie ponownego rozpoznania sprawy przez sąd odsyłający zostały naruszone związane z tym prawem gwarancje.

29. Ten argument również nie jest przekonujący. Odpowiedź Trybunału wydaje się bowiem niezbędna, aby umożliwić sądowi odsyłającemu rozstrzygnięcie kwestii, czy powinien on przystąpić do ponownego rozpoznania sprawy w postępowaniu głównym, w okolicznościach, w których orzeczenie stanowiące podstawę tego ponownego rozpoznania zostało wydane przez organ, którego nie można uznać za ustanowiony uprzednio ustawą w rozumieniu orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

30. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że nie podając wyraźnie w wątpliwość dopuszczalności rozpatrywanego tu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, Komisja zauważa w istocie, że informacje zawarte w aktach sprawy nie pozwalają jej na ustalenie, czy sąd odsyłający w składzie jednoosobowym jest właściwy do orzekania w przedmiocie problematyki poruszanej w pytaniach prejudycjalnych i czy postępowanie dotyczące stwierdzenia powagi rzeczy osądzonej wyroku z dnia 9 listopada 2006 r. zezwala właściwemu sądowi w składzie jednoosobowym na przeprowadzenie kontroli prawidłowości składu orzekającego sądu wyższej instancji, który uchylił ten wyrok.

31. W tym względzie ograniczę się do przypomnienia, na co zwróciła również uwagę Komisja, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wyłącznie do sądu krajowego, przed którym toczy się spór i który musi przyjąć odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy – przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy – ocena zarówno tego, czy uzyskanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niezbędne do wydania przez niego wyroku,

jak i znaczenia pytań przedłożonych Trybunałowi. W konsekwencji, jeżeli pytania te dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia(7).

W przedmiocie pytania trzeciego

32. Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy jest on związany orzeczeniem sądu wyższej instancji, który nie spełnia wymogu dotyczącego niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

33. Z postanowienia odsyłającego wynika, że poprzez to pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do wyjaśnienia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE zezwala sądowi krajowemu na ustalenie, czy sąd wyższej instancji spełnia wymóg dotyczący niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia(8). Kwestia, czy w przypadku gdy wynik tego ustalenia okaże się negatywny, wszelkie orzeczenia wydane przez ten ostatni sąd byłyby mimo wszystko wiążące dla sądu niższej instancji, należy bowiem moim zdaniem do problematyki związanej z losami prawnymi tych orzeczeń, która jest przedmiotem pytania czwartego.

Kilka krótkich odniesień do orzecznictwa dotyczącego wymogu dotyczącego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE

34. Z orzecznictwa zapoczątkowanego wyrokiem Associação Sindical dos Juízes Portugueses(9) wynika, że dla zapewnienia skutecznej ochrony prawnej wymaganej na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE kluczowe jest zachowanie niezawisłości i bezstronności. Wymóg niezawisłości i bezstronności sądów mogących stosować prawo Unii wchodzi bowiem w zakres istoty prawa podstawowego do skutecznej ochrony sądowej i do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE(10).

35. Prawo do „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy” wykazuje zdaniem Trybunału bardzo ściśle związki z gwarancjami „niezawisłości” i „bezstronności”. Nawet jeżeli nie chodzi tu o gwarancje identyczne z punktu widzenia architektury rzetelnego procesu sądowego, to są one co do swej istoty i celu ściśle ze sobą powiązane. Jak zauważył Trybunał(11), cytując wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii(12), obie te gwarancje mają na celu utrzymanie państwa prawnego i podziału władz przy jednoczesnym zapewnieniu zaufania społecznego do wymiaru sprawiedliwości.

36. Co się tyczy procesu powoływania sędziów, jest obecnie bezsporne, że z uwagi na fundamentalne następstwa, jakie proces ten ma dla prawidłowego funkcjonowania oraz legitymizacji władzy sądowniczej w demokratycznym państwie, w którym obowiązuje zasada rządów prawa, taki proces stanowi w sposób konieczny nieodłączny element pojęcia „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy”(13).

37. W wyroku Simpson/Rada(14) Trybunał wskazał, że nieprawidłowość, której dopuszczono się przy powołaniu sędziów w ramach systemu sądownictwa jednego z państw członkowskich, pociąga za sobą naruszenie wymogu dotyczącego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, w szczególności gdy nieprawidłowość ta ma taki charakter i wagę, że stwarza ona rzeczywiste ryzyko, iż pozostałe władze, w szczególności władza wykonawcza, mogłyby skorzystać z nienależnych im uprawnień dyskrecyjnych, narażając prawidłowość skutku, do którego prowadzi procedura powołania, i wzbudzając w ten sposób uzasadnione wątpliwości w przekonaniu jednostek co do niezawisłości i bezstronności danego sędziego lub danych sędziów, co ma miejsce wówczas, gdy dotyczy to podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania danego systemu sądowniczego(15).

W przedmiocie możliwości zbadania przez sąd krajowy prawidłowości składu sądu wyższej instancji

38. W wyroku Simpson/Rada i HG/Komisja (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Trybunał uznał również, że gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, które stanowią podstawę prawa do rzetelnego procesu sądowego, oznaczają w szczególności, że każdy sąd jest zobowiązany zbadać, czy z uwagi na swój skład stanowi on taki właśnie sąd, jeżeli pojawia się w tym względzie poważna wątpliwość. Trybunał doszedł zatem do wniosku, że taka kontrola stanowi istotny wymóg formalny, którego należy bezwzględnie dochować i którego spełnienie należy sprawdzić z urzędu(16).

39. Z wyroku tego wynika, że główna odpowiedzialność za kontrolę poszanowania prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy spoczywa na sądach, w tym na sądach krajowych, niezależnie od tego, czy chodzi o prawidłowość ich własnego składu, czy też o prawidłowość składu innego sądu(17).

40. Co się tyczy państwa prawnego w Polsce, z orzecznictwa Trybunału wynika, że sądy krajowe powinny móc sprawdzić, czy wadliwość procedury powołania sędziego mogła spowodować naruszenie wymogów wynikających z prawa do skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty(18), a w szczególności wymogów dotyczących dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, w okolicznościach, w których przestrzeganie tych wymogów mogłoby wzbudzić wątpliwości(19).

41. Ścisłej rzecz ujmując, wynika z tego, że sądy krajowe powinny mieć możliwość dokonania oceny, czy w świetle elementów i innych należycie wykazanych istotnych okoliczności, o których powezmą wiadomość, warunki materialnoprawne i zasady proceduralne przyjmowania decyzji dotyczących powoływania sędziów mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niepodatności takich sędziów na czynniki zewnętrzne, a w szczególności na bezpośrednie lub pośrednie wpływy władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz co do ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów(20).

42. W tym względzie należy zauważyć, że sprawy wpisujące się w tę linię orzecniczą dotyczyły „horyzontalnych” stosunków między sądem krajowym dokonującym takiej oceny a będącym jej przedmiotem organem sądowym. Dotyczyły one bowiem:

- poszczególnych izb tego samego sądu – w wyrokach A.K. (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego) oraz W.Ż. (Izba Cywilna – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego),
- sądu i izby sądu tej samej rangi – w wyroku A.B. (Naczelny Sąd Administracyjny – Izby Cywilna i Karna Sądu Najwyższego),
- sądu i izby tego sądu – w wyroku Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in.(21) [Sąd Okręgowy w Warszawie (Polska) – izba tego sądu].

43. Trybunał nie miał natomiast dotychczas okazji wypowiedzieć się w kwestii, czy sąd krajowy powinien mieć możliwość zbadania, czy hierarchicznie wyższy organ sądowy stanowi niezawisły, bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE(22).

44. Ze swej strony jestem przekonany, że istnienie takiego stosunku hierarchicznego nie może wykluczać możliwości przeprowadzenia takiej weryfikacji przez pierwszy z tych sądów.

45. Jak wyjaśniono już powyżej, chociaż prawdą jest bowiem, że organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich należy do kompetencji tych ostatnich, to jednak przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii, a w szczególności z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE(23). W szczególności pragnę zauważyć, że orzecznictwo Trybunału ustanawia związek między wymogami dotyczącymi niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy a zasadą pierwszeństwa. Ścieżka prawna jest dobrze znana: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na państwa członkowskie jasny i precyzyjny obowiązek osiągnięcia rezultatu, który jest bezwarunkowy(24); z zatem każdy sąd krajowy orzekający w ramach

swoich kompetencji jest zobowiązany odstąpić od stosowania wszelkiego przepisu prawa krajowego sprzecznego z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii, takim jak wspomniany art. 19, w ramach toczącego się przed tym sądem sporu(25). W tym względzie należy przypomnieć, że ogólny zamysł, zgodnie z którym stosowanie zasady pierwszeństwa może prowadzić do odwrócenia krajowej struktury hierarchicznej sądownictwa, sięga wyroku Simmenthal(26) i został potwierdzony w dziedzinie państwa prawnego w wyroku RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego)(27).

46. Innymi słowy, jeżeli warunki lub zasady proceduralne przyjmowania decyzji dotyczących powołania są tego rodzaju, że prowadzą do stwierdzenia naruszenia wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, to z pewnością nie można powoływać się na to, że przepisy krajowe regulujące hierarchię sądowniczą między Sądem Najwyższym a sądami niższej instancji należą do dziedziny zastrzeżonej dla autonomii proceduralnej państw członkowskich.

47. Potwierdzenie tej wykładni można odnaleźć w wyroku Trybunału w sprawie Randstad Italia(28), który został przywołany przez Komisję w jej uwagach na piśmie. Dla przypomnienia, w tamtej sprawie sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy skuteczna ochrona sądowa praw przyznanych przez prawo Unii stoi na przeszkodzie krajowej wykładni sądowej, zgodnie z którą najwyższa instancja sądownictwa powszechnego państwa członkowskiego nie jest właściwa do uchylenia wyroku wydanego z naruszeniem prawa Unii przez najwyższą instancję sądownictwa administracyjnego tego państwa członkowskiego.

48. Prawdą jest, że Trybunał odniósł się tam zarówno do art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, jak i do zasady autonomii proceduralnej. Jednakże dokonywana w świetle tego postanowienia ocena ma w wyroku nadzwyczaj syntetyczny charakter, ponieważ w tamtej sprawie w sposób oczywisty nie doszło do naruszenia tego postanowienia. W związku z tym Trybunał ograniczył się do stwierdzenia zasadniczo, że włoskie prawo proceduralne samo w sobie umożliwia zainteresowanym wniesienie środka odwoławczego do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy celem podniesienia przed nim naruszenia prawa Unii(29). Takie ustalenie wystarczyło do tego, by wykazać poszanowanie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, ponieważ odwoływanie się do tego postanowienia, słusznie definiowanego jako „narzędzie nadzwyczajne mające zastosowanie w sprawach nadzwyczajnych”(30), jest adekwatne wyłącznie wówczas, gdy istnieje konieczność zachowania istoty skutecznej ochrony sądowej, zagrożonej w następstwie ogólnego pogorszenia ochrony prawnej w państwie członkowskim, co nie miało miejsca w sprawie zakończonej wyrokiem Randstad.

49. Natomiast Trybunał starannie zbadał stanowiącą sedno tamtej sprawy kwestię, czy prawo Unii wymaga, aby państwo członkowskie wprowadziło, w celu zaradzenia naruszeniu tego prawa, możliwość wniesienia do Corte suprema di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy) odwołania od wyroku Consiglio di Stato (rady stanu, Włochy), w sytuacji gdy taki środek zaskarżenia nie jest przewidziany w jego prawie krajowym, po którym to zbadaniu udzielił odpowiedzi przeczącej. Ta analiza prawna, przeprowadzona w szczególności w świetle przepisu prawa wtórnego odczytywanego w świetle art. 47 Karty, wiązała się, co nie jest zaskakujące, z uwzględnieniem autonomii proceduralnej państw członkowskich.

50. Gdyby istniały przesłanki pozwalające przypuszczać, że włoskie prawo procesowe nie pozwala na dostęp do sądu spełniającego wymogi wynikające z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, to prawdopodobnie nie byłoby konieczne sprawdzanie, czy rozpatrywane przepisy krajowe są objęte wspomnianą autonomią proceduralną, a wymóg stosowania pierwszeństwa prawa Unii stałby się nieodzowny.

51. Uważam zatem, że o ile dokonywanie przez sąd niższej instancji weryfikacji tego, czy sąd krajowy wyższej instancji jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy jest niewątpliwie zagadnieniem nowym – na co wskazały niektóre zainteresowane strony na rozprawie – o tyle wpisuje się ono w linię orzeczniczą dotyczącą wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

52. W świetle powyższych rozważań pragnę zasugerować Trybunałowi, aby na trzecie z pytań przedstawionych przez sąd odsyłający odpowiedział, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy powinien mieć możliwość zbadania, czy sąd wyższej instancji spełnia wymóg dotyczący niezawisłego i bezstronnego sądu

ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia w okolicznościach, w których poszanowanie tego wymogu mogłoby wzbudzać wątpliwości.

W przedmiocie dokonania przez sąd odsyłający oceny kwestii, czy Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy

53. Warto przypomnieć, że to ostatecznie do sądu odsyłającego będzie należało wypowiedzenie się – w świetle ogółu zasad wypracowanych w relewantnym orzecznictwie Trybunału i po przeprowadzeniu wymaganej w tym celu oceny – w przedmiocie tego, czy całokształt okoliczności, w jakich zostało powołanych pięciu członków Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, którzy wydali orzeczenie uchylające wyrok z dnia 9 listopada 2006 r., pozwala na przyjęcie wniosku, że izba ta spełnia wymóg dotyczący niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE(31). Niemniej ta okoliczność nie stoi na przeszkodzie temu, by w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy sądowej Trybunał, na podstawie informacji zawartych w aktach sprawy, dostarczył sądowi odsyłającemu elementy wykładni prawa Unii, które mogą być dla niego przydatne przy dokonywaniu oceny skutków wywieranych przez wspomniany art. 19(32).

54. Pragnę zauważyć w tym względzie, że w wyroku Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego)(33) Trybunał stwierdził niedopuszczalność wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, z którym wystąpiła Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Opierając się na ustaleniach i ocenach dokonanych, po pierwsze, w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce(34) oraz w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 września 2021 r., a po drugie, w wyroku W.Ż., Trybunał uznał w szczególności, że rozpatrywane łącznie wszystkie elementy zarówno systemowe, jak i dotyczące konkretnych okoliczności faktycznych, które charakteryzowały powołanie do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych trzech sędziów tworzących organ odsyłający w sprawie zakończonej tamtym wyrokiem, skutkują tym, że izba ta nie ma statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty.

55. Jeżeli chodzi o powołanie trzech członków Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, uważam za potrzebne przypomnieć podstawowe elementy, na których Trybunał oparł taki wniosek. Po pierwsze, Trybunał uznał, że powołań tych dokonano na podstawie wniosków o powołanie zawartych w uchwale KRS nr 331/2018, który to organ, w nowym składzie wynikającym z wprowadzenia w życie zmian do ustawy o KRS, nie daje wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Po drugie, wskazał on, że w następstwie zmian ustawodawczych wprowadzonych do art. 44 tej ustawy dostępne wcześniej środki odwoławcze od uchwał KRS zostały pozbawione wszelkiej skuteczności. Po trzecie, Trybunał podkreślił, że Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powołał tych sędziów, mimo że wykonalność wspomnianej uchwały została wstrzymana postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, co wskazywało na całkowite lekceważenie przez władzę wykonawczą autorytetu, niezależności i roli sądownictwa i miało na celu zakłócenie toku sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

56. Stwierdzenie, zgodnie z którym Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 akapit drugi Karty, można moim zdaniem w pełni przenieść na grunt niniejszej sprawy. Nie ma bowiem znaczenia, że stwierdzenia tego dokonano w ramach oceny kwestii, czy skład orzekający tej izby, który zwrócił się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jest „sądem” w rozumieniu art. 267 TFUE, jako że zakres wymaganej w tym celu niezawisłości pokrywa się z zakresem wymogu dotyczącego niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy(35).

57. Po wyroku Krajowa Rada Sądownictwa wydano szereg postanowień, w których Trybunał, z tych samych powodów, stwierdził niedopuszczalność wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, z którymi wystąpiła Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w składzie, w którym zasiadali w całości lub w części członkowie powołani w tych samych okolicznościach co członkowie, których dotyczył ten wyrok(36). Tymczasem pięciu sędziów, którzy wraz z dwoma ławnikami tworzą skład orzekający tej izby w interesującej nas tu sprawie, także zostało powołanych w tych okolicznościach.

58. Należy dodać, że okoliczność, iż w tym składzie orzekającym zasiada dwóch ławników, jest bez znaczenia, ponieważ obecność w składzie jednego sędziego powołanego do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w okolicznościach takich samych jak te, które były analizowane w wyroku Krajowa Rada Sądownictwa, wystarczy co do zasady, aby pozbawić ten skład statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy(37).

59. Wynika z tego, że z zastrzeżeniem ostatecznej oceny, której przeprowadzenie należy do sądu odsyłającego, badanie prawidłowości ukształtowania składu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który wydał wyrok z dnia 20 października 2021 r., powinno prowadzić do wniosku, że izba ta nie spełnia wymogów dotyczących sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

W przedmiocie pytania czwartego

60. Pytanie czwarte dotyczy konsekwencji, jakie prawo Unii wiąże z każdym orzeczeniem wydanym przez organ, który nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy. Ścisłej rzecz ujmując, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że w takiej sytuacji dany sąd krajowy jest zobowiązany pominąć takie orzeczenie lub uznać je za niebyłe.

W przedmiocie głównych wątpliwości wyrażonych przez sąd odsyłający

61. Na wstępie należy zauważyć, że sąd odsyłający rozważa dwie możliwe wykładnie rozpatrywanego postanowienia.

62. Z jednej strony sąd ten przyznaje, że skala i waga uchybień w procesie nominacyjnym oraz systemowy charakter wynikających z nich skutków mogą uzasadniać w niniejszej sprawie przyjęcie automatyzmu ocen w zakresie konsekwencji działalności takiego organu, skutkiem czego należałoby uznać, że wszelki akt wydany przez ten organ nie jest wyrokiem w rozumieniu ustawy (*sententia non existens*). Jego zdaniem za taką interpretacją może przemawiać wyrok W.Ż., który również dotyczy polskiego kontekstu, a zwłaszcza składu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

63. Z drugiej strony wspomniany sąd uważa, że automatyzm oceny skutków wydania orzeczenia przez wadliwie ukształtowany organ sądowy może prowadzić do naruszenia innych zasad, w szczególności pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej.

64. W tym względzie sąd odsyłający zauważa w szczególności, że kwestia upływu czasu jako czynnika relatywizującego konieczność przyjęcia takiego automatyzmu ocen była przedmiotem wyroku Ástráðsson przeciwko Islandii. Sprzeciwiając się argumentowi, zgodnie z którym brak terminu, w którym nieprawidłowość w procedurze powołania na stanowiska sędziowskie mogłaby zostać zakwestionowana, skutkowałaby bezterminową możliwością zaskarżania tych powołań przez osobę powołującą się na prawo do sądu ustanowionego ustawą, Europejski Trybunał Praw Człowieka wyjaśnił, że „wraz z upływem czasu w ramach niezbędnego procesu ważenia interesów zachowanie pewności prawa będzie nabierać coraz większej wagi w stosunku do prawa danej strony procesowej do »sądu ustanowionego ustawą«”(38).

W przedmiocie losów prawnych aktu pochodzącego od organu sądowego, który nie jest „sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy”

65. Należy zauważyć, że kwestia konsekwencji działalności orzeczniczej organu, który nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy, nie została poruszona przez Trybunał w wyroku Simpson/Rada, ponieważ nieprawidłowość, którą dotknięta była procedura powołania sędziów w tamtej sprawie, nie została uznana za wystarczająco poważną, aby można było ustalić naruszenie wymogu dotyczącego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.

66. Niedawno Trybunał wypowiedział się w tej kwestii w wyroku W.Ż. Wydaje mi się konieczne dokładne określenie zakresu odpowiedzi udzielonej w tamtym wyroku. W tym celu należy starannie streścić stan faktyczny sprawy, w której wyrok ów zapadł.

67. W sprawie w postępowaniu głównym W.Ż., sędzia Sądu Okręgowego w K. (Polska), wniósł do KRS odwołanie od decyzji o przeniesieniu go bez jego zgody do innego wydziału tego samego sądu. KRS przyjęła uchwałę, na mocy której umorzono postępowanie w przedmiocie tego odwołania. W.Ż. wniósł następnie odwołanie od tej uchwały do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. W tym kontekście W.Ż. złożył jednocześnie wniosek o wyłączenie od rozpoznania wszystkich sędziów tej izby z powodu braku niezawisłości i bezstronności tych sędziów, przy czym wniosek ten miał zostać rozpoznany przez Izbę Cywilną Sądu Najwyższego.

68. Odwołanie od wspomnianej uchwały KRS zostało uznane za niedopuszczalne na mocy postanowienia jednego z sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (zwanego dalej „spornym postanowieniem”), orzekającego w składzie jednoosobowym, który nie był w posiadaniu akt sprawy i nie wysłuchał W.Ż. Izba Cywilna Sądu Najwyższego, rozpoznając sprawę w składzie trzech sędziów, orzekła natomiast, że wydanie tego postanowienia naruszyło przepis prawa krajowego, który zakazuje wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie tak długo, jak długo nie zostanie rozpoznany wniosek o wyłączenie sędziego, a także przysługujące W.Ż. prawo do obrony.

69. W swym wyroku Trybunał doszedł do wniosku, że ciążący na sądzie krajowym obowiązek zapewnienia pełnej skuteczności art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wymagał uznania spornego postanowienia za niebyłe(39). Z akt sprawy wynikało bowiem, że w przypadku gdyby sporne postanowienie prawnie istniało, postępowanie o wyłączenie przed Izbą Cywilną Sądu Najwyższego musiałyby zostać zakończone (umorzone) jako bezprzedmiotowe. Natomiast uznanie nieistnienia w sensie prawnym spornego postanowienia pociągnęłoby za sobą obowiązek rozpatrzenia przez tę izbę zgłoszonego przez W.Ż. wniosku o wyłączenie. A zatem konsekwencja w postaci nieistnienia w sensie prawnym była w ocenie Trybunału uzasadniona, ponieważ z punktu widzenia sytuacji procesowej w tej sprawie była ona nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii(40).

70. Trybunał wyjaśnił ponadto, i ma to zasadnicze znaczenie, że „nie [...] można skutecznie powoływać się w tym wypadku na jakiegokolwiek względy wywodzone z zasady pewności prawa lub mające związek z przywoływaną powagą rzeczy osądzonej celem uniemożliwienia sądowi takiemu jak [sąd odsyłający] uznania [spornego postanowienia] za niebyłe”(41).

71. Z wyroku W.Ż. wynika, po pierwsze, że przy ustalaniu losów prawnych aktów takich jak sporne postanowienie i zaskarżona uchwała KRS należy kierować się koniecznością zapewnienia pełnej skuteczności ochrony sądowej zainteresowanych (a także pierwszeństwa prawa Unii), a po drugie, że rezultat ten powinien osiągnąć sąd, który stwierdził dane naruszenie, poprzez dokonanie wyboru z „palety” konsekwencji przewidzianych w prawie krajowym(42).

72. Prowadzi mnie to do poczynienia dwóch uwag na temat tego, czy konsekwencje działalności organu sądowego, który nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy, powinny podlegać automatyzmowi oceny, która to kwestia stanowi sedno wątpliwości sądu odsyłającego.

73. Po pierwsze, wyroku W.Ż. nie można rozumieć w ten sposób, że każdy akt wydany przez krajowy organ sądowy, który nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy, należy uznać za prawnie nieistniejący. W ramach mechanizmu współpracy ustanowionego

dzięki instytucji odesłania prejudycjalnego ocena losów prawnych takiego aktu należy do właściwości sądu krajowego, który stwierdził brak takiego przymiotu, przy czym sąd ten jest zobowiązany do wykonywania swoich kompetencji w celu zapewnienia skutecznej ochrony sądowej zainteresowanych.

74. Dodatkowo myślę, że stwierdzenie to znajduje potwierdzenie w wyroku YP i in. (Uchylenie immunitetu sędziowskiego i zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych)(43). Trybunał został zapytany o losy prawne uchwały Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego – której niezawisłość i bezstronność nie były zagwarantowane – zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego sądu powszechnego, który zasiadał w składzie jednoosobowym w sprawie karnej o szczególnej wadze, która zbliżała się do końcowego etapu, przy jednoczesnym zawieszeniu tego sędziego w czynnościach służbowych i obniżeniu jego wynagrodzenia. W tym względzie Trybunał stwierdził, że z powodu sprzeczności tej uchwały z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE sąd odsyłający jest zobowiązany odstąpić od stosowania wspomnianej uchwały(44), a nie uznać ją za niebyłą.

75. Po drugie, wydaje mi się, że z wyroku W.Ż(45) wynika, iż pełna skuteczność art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE stoi na przeszkodzie temu, by akty wydawane przez organ sądowy, który nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy, nadal wywoływały skutki między danymi stronami. Skuteczna ochrona sądowa jednostki oznacza bowiem, że akty te zostaną przez sąd krajowy rozpoznający sprawę co najmniej pominięte, przy czym zasady pewności prawa lub powagi rzeczy osądzonej nie mogą dopuszczać przyjęcia przeciwnego wniosku.

76. Jeśli chodzi o zasadę powagi rzeczy osądzonej, jestem w pełni świadomy znaczenia, jakie ma ona zarówno w porządku prawnym Unii, jak i w krajowych porządkach prawnych. Jak wielokrotnie orzekł Trybunał, dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości istotne jest, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla tych środków terminów, były niepodważalne. Prawo Unii nie zobowiązuje więc sądu krajowego do odstąpienia od stosowania krajowych przepisów proceduralnych nadających powagę rzeczy osądzonej danemu orzeczeniu, nawet jeżeli pozwoliłoby to na usunięcie sytuacji w porządku krajowym, która jest niezgodna z prawem Unii(46).

77. Należy jednak pamiętać, że zdaniem Trybunału art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wyraża jasny i precyzyjny obowiązek osiągnięcia rezultatu, który jest bezwarunkowy, i że każdy sąd krajowy jest zobowiązany zapewnić, w ramach swoich kompetencji, pełną skuteczność tego postanowienia. Innymi słowy, jak zauważono wcześniej w niniejszej opinii, z chwilą stwierdzenia, że organ sądowy nie spełnia jednego z wymogów wynikających z owego postanowienia, wszelkie argumenty oparte na autonomii proceduralnej państw członkowskich tracą znaczenie, w związku z czym powaga rzeczy osądzonej orzeczeń wydanych przez taki organ musi ustąpić.

78. Taka wykładnia jest zrozumiała w świetle wartości państwa prawnego wyrażonej w art. 2 TUE i skonkretyzowanej w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE(47), stanowiącej w ocenie Trybunału zasadnicze założenie, na którym opiera się europejska struktura prawna(48). Omawiana sytuacja wydaje się zatem porównywalna z sytuacjami, w których Trybunał, powołując się w szczególności na zasadę skuteczności (effet utile), stwierdził, że prawomocny wyrok krajowy niezgodny z przepisem prawa Unii nie ma zastosowania(49).

79. W tych okolicznościach wymóg dotyczący realizacji skutecznej ochrony prawnej musi mieć pierwszeństwo przed zasadą powagi rzeczy osądzonej.

80. Należy dodać, że prawdą jest, iż z wyroku Ástráðsson przeciwko Islandii wydaje się wynikać, że nieprawidłowości przy powoływaniu sędziów, które stanowią naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą, nie mają wpływu na samo istnienie orzeczeń wydanych przez wadliwie ukształtowany organ sądowy i niekoniecznie prowadzą do obowiązku uchylenia orzeczenia wydanego przez ten organ sądowy, zwłaszcza gdy orzeczenia te korzystają z powagi rzeczy osądzonej(50).

81. Otwarcie przyznaję, że wykładnia zaproponowana w niniejszej opinii nie odpowiada w tym względzie wykładni wynikającej z wyroku Ástráðsson przeciwko Islandii. Nie stwarza to

jednak problemu w świetle wymogu spójności wynikającego z art. 52 ust. 3 Karty(51), ponieważ wykładnia ta dotyczy konsekwencji stwierdzenia naruszenia prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, a nie zakresu tego prawa.

82. Tak czy inaczej, w tym względzie pozwolę sobie podkreślić, że rolą Trybunału przy orzekaniu w trybie prejudycjalnym jest udzielenie sądom krajowym wskazówek ex ante co do sposobu stosowania prawa Unii, a nie ustalenie ex post istnienia naruszenia w konkretnym przypadku, jak ma to miejsce w przypadku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. I tak, co się tyczy wymogów dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, Trybunał powierzył sądom krajowym, jako sądom powszechnym prawa Unii, zadanie nadzorowania przestrzegania tych wymogów i, w stosownych przypadkach, przywrócenia skuteczności ochrony prawnej w odnośnych państwach członkowskich. Takie zadanie ma szczególne znaczenie w przypadku systemów sądowniczych, takich jak polski, dotkniętych głębokim kryzysem, w których poszczególne nieprawidłowości w procedurach powoływania sędziów stanowią część bardziej ogólnej tendencji mającej na celu osłabienie, a czasami nawet demontaż mechanizmu równowagi władz w krajowym porządku prawnym. W tych okolicznościach uwzględnienie powagi rzeczy osądzonej ze szkodą dla skutecznej ochrony sądowej jednostki oraz jej prawa do sądu powołanego zgodnie z prawem utrudniłoby wykonywanie wyżej wymienionego zadania powierzonego sądom krajowym, przy czym owa zasada powagi rzeczy osądzonej nie spełniałaby właściwej jej funkcji. Powaga rzeczy osądzonej z pewnością nie ma bowiem na celu zagwarantowania stabilności systemów sądowych osłabionych w tak poważnym stopniu i w kontekście takich systemów nie sprzyja w żaden sposób budowania zaufania społecznego do wymiaru sprawiedliwości.

W przedmiocie zastosowania w niniejszej sprawie

83. W świetle powyższego, na wypadek gdyby sąd odsyłający orzekł, że skład orzekający Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który wydał wyrok z dnia 20 października 2021 r., nie jest sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy, uważam, że sąd ten powinien odstąpić od stosowania art. 39820 Kodeksu postępowania cywilnego(52), który zobowiązuje go do zastosowania się do wykładni prawa dokonanej w tej samej sprawie przez Sąd Najwyższy(53). Co się tyczy tego wyroku z dnia 20 października 2021 r., ów sąd byłby zobowiązany do pominięcia go lub – w przypadku gdy taka konsekwencja byłaby z punktu widzenia sytuacji procesowej w tej sprawie nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii – uznania go za niebyły. Wybór jednej z tych konsekwencji powinien odpowiadać możliwościom oferowanym przez prawo polskie i kierować się celem polegającym na zagwarantowaniu danej jednostce, w tym wypadku spółce AW „T”, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

84. Sąd odsyłający powinien zatem moim zdaniem powstrzymać się od nadania klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2021 r., tak aby jego wyrok z dnia 9 listopada 2006 r. mógł odzyskać ostateczny charakter wobec spółki „R”.

85. Wniosek ten nasuwa się niezależnie od tego, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2021 r. ma zgodnie z prawem krajowym powagę rzeczy osądzonej. Takie stwierdzenie wydaje się szczególnie uzasadnione w niniejszej sprawie. Należy bowiem przypomnieć, że wyrok ten został wydany w następstwie wniesienia „skargi nadzwyczajnej” po przeprowadzeniu postępowania mającego na celu kontrolę sądową prawomocnych orzeczeń wydanych przez sądy powszechne. Skarga ta, która może zostać wniesiona przez szereg podmiotów prawa publicznego, w tym Prokuratora Generalnego, z szeregu powodów określonych w odpowiednich polskich przepisach, pozwala na uchylenie prawomocnych orzeczeń wydanych prawie 25 lat wcześniej. Z tego względu była ona ostro krytykowana przez Komisję(54) i Europejską Komisję na rzecz Demokracji przez Prawo (zwaną „Komisją Wenecką”)(55) właśnie pod kątem jej zgodności z zasadą pewności prawa.

86. Otóż byłoby co najmniej paradoksalne, gdyby uznać, że wyrok kończący takie postępowanie w przedmiocie skargi nadzwyczajnej powinien zachować ważność ze względu na to, że korzysta z powagi rzeczy osądzonej.

87. W świetle powyższego proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie czwarte, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, który wydał wyrok uchylony następnie w postępowaniu w przedmiocie skargi nadzwyczajnej przez sąd wyższej instancji, który przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania, powinien pominąć wyrok tego organu lub – w przypadku gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia sytuacji procesowej w tej sprawie nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii – uznać go za niebyły, jeżeli nie można uznać go za orzeczenie niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

Wnioski

88. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał odpowiedział na trzecie i czwarte z pytań prejudycjalnych przedstawionych przez Sąd Apelacyjny w Krakowie (Polska) w następujący sposób:

1) Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy powinien mieć możliwość zbadania, czy sąd wyższej instancji spełnia wymóg dotyczący niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia w okolicznościach, w których poszanowanie tego wymogu mogłoby wzbudzać wątpliwości.

2) Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE i zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, który wydał wyrok uchylony następnie w postępowaniu w przedmiocie skargi nadzwyczajnej przez sąd wyższej instancji, który przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania, powinien pominąć wyrok tego organu lub – w przypadku gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia sytuacji procesowej w tej sprawie nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii – uznać go za niebyły, jeżeli nie można uznać go za orzeczenie niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.

1 Język oryginału: francuski.

2 Zobacz sprawa C-521/21, Rzecznik Praw Obywatelskich (Wylączenie sędziego sądu powszechnego), w toku.

3 Zwanym dalej „wyrokiem z dnia 9 listopada 2006 r.”.

4 CE:ECHR:2021:1108JUD004986819.

5 C-487/19, zwany dalej „wyrokiem W.Ż.”, EU:C:2021:798.

6 Zobacz wyrok z dnia 9 stycznia 2024 r., G. i in. (Powoływanie sędziów sądów powszechnych w Polsce) (C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1, pkt 57, 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

7 Zobacz wyrok z dnia 25 lutego 2025 r., Sąd Rejonowy w Białymstoku (C-146/23 i C-374/23, EU:C:2025:109, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

8 Chociaż sąd odsyłający powołuje się również na art. 2, art. 4 ust. 3 i art. 6 ust. 3 TUE, a także na art. 267 TFUE i art. 47 Karty, uważam, że odpowiedź Trybunału może dotyczyć wyłącznie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE. W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał może przeformułować przedłożone mu pytania, ograniczając w razie potrzeby swoją wykładnię wyłącznie do tych z przepisów wskazanych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, które mają znaczenie dla sprawy. Zobacz na przykład wyrok z dnia 26 stycznia 2023 r., Ministerstvo na vatreshnite raboti (Rejestracja danych biometrycznych i genetycznych przez policję) (C-205/21, EU:C:2023:49, pkt 77, w którym Trybunał przeformułował przedstawione przez sąd odsyłający trzecie pytanie prejudycjalne).

9 Wyrok z dnia 27 lutego 2018 r. (C-64/16, EU:C:2018:117).

10 Zobacz wyrok z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 93, 94).

11 Wyrok W.Ż. (pkt 124).

12 Wyrok ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r. (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, zwany dalej „wyrokiem Ástráðsson przeciwko Islandii”, §§ 231, 233).

13 Wyrok W.Ż. (pkt 125).

14 Wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Simpson/Rada i HG/Komisja (szczególna procedura kontroli orzeczenia) (C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, zwany dalej „wyrokiem Simpson/Rada”, EU:C:2020:232).

15 Wyrok Simpson/Rada (pkt 75). Wyróżnienie moje.

16 Wyrok Simpson/Rada (pkt 57).

- 17 Zobacz M. Leloup, *The appointment of judges and the right to a tribunal established by law: The ECJ tightens its grip on issues of domestic judicial organization: Review Simpson, Common Market Law Review*, vol. 57, nr 4, 2020, s. 1158, według którego „[a]s such, the ECJ relies primarily on the self-regulation by the domestic judiciary”. Wyróżnienie moje.
- 18 Należy przypomnieć, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia, w dziedzinach objętych prawem Unii, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu w szczególności art. 47 Karty. Ten ostatni artykuł powinien być należycie uwzględniany przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE. Zobacz wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów) (C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 87).
- 19 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, zwany dalej „wyrokiem A.K.”, EU:C:2019:982, pkt 152, 153). Zobacz także wyroki: z dnia 2 marca 2021 r., A.B. i in. (Powołanie sędziów Sądu Najwyższego – Odwołanie) (C-824/18, zwany dalej „wyrokiem A.B.”, EU:C:2021:153); z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in. (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931); a także z dnia 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska (Niezwawistość i życie prywatne sędziów) (C-204/21, EU:C:2023:442, pkt 130, 131 i przytoczone tam orzecznictwo). W sprawie, w której zapadł ten ostatni wyrok, do Trybunału zwrócono się o rozstrzygnięcie kwestii, czy określone przepisy krajowe, które zakazywały sądom krajowym dokonywania oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania jego uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości lub do zakwestionowania umocowania sądów i trybunałów, naruszają art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty. W swoim wyroku Trybunał uznał w szczególności, że te przepisy krajowe, z uwagi na ich szerokie i nieprecyzyjne sformułowanie, mogą uniemożliwić sądowi przeprowadzającemu kontrolę orzeczenia sądu niższej instancji dokonanie tej oceny, niezależnie od tego, czy chodzi o orzekanie w przedmiocie jego własnego składu jako sądu drugiej instancji, czy też w odniesieniu do składu sądu niższej instancji (zob. pkt 217 tego wyroku).
- 20 Zobacz w szczególności wyrok A.K. (pkt 153).
- 21 Wyrok z dnia 16 listopada 2021 r. (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931).
- 22 Ta drażliwa kwestia została już poruszona w sprawach zakończonych wyrokiem z dnia 9 stycznia 2024 r., G. i in. (Powołanie sędziów sądów powszechnych w Polsce) (C-181/21 i C-269/21, EU:C:2024:1), i postanowieniem z dnia 27 maja 2024 r., Y.Ya. (Delegowanie sędziów) (C-797/21, EU:C:2024:425). W obu tych przypadkach Trybunał nie odniósł się jednak do niej, ponieważ wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zostały uznane za niedopuszczalne.
- 23 Zobacz w szczególności wyrok z dnia 5 listopada 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność sądów powszechnych) (C-192/18, EU:C:2019:924).
- 24 Zobacz wyroki: A.B. (pkt 146); W.Ż. (pkt 159).
- 25 Wyrok W.Ż. (pkt 158).
- 26 Wyrok z dnia 9 marca 1978 r. (106/77, EU:C:1978:49).
- 27 Wyrok z dnia 22 lutego 2022 r. (C-430/21, EU:C:2022:99).
- 28 Wyrok z dnia 21 grudnia 2021 r. (C-497/20, zwany dalej „wyrokiem Randstad”, EU:C:2021:1037).
- 29 Zobacz wyrok Randstad (pkt 56, 65, 66).
- 30 Zobacz pinia rzecznika generalnego M. Bobeka w sprawach połączonych Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2020:746, pkt 223).
- 31 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in. (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, pkt 74).
- 32 Zobacz wyrok W.Ż. (pkt 133).
- 33 Wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r. (C-718/21, zwany dalej „wyrokiem Krajowa Rada Sądownictwa”, EU:C:2023:1015).
- 34 CE:ECHR:2021:1108JUD004986819.
- 35 Znajduje to swoje wyjaśnienie w tym, że w wyroku Krajowa Rada Sądownictwa zastosowano orzecznictwo wynikające z wyroku z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235), zgodnie z którym niezawistość nierozzerwalnie związana z pojęciem „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE jest objęta domniemaniem, które może zostać obalone, jeżeli prawomocne orzeczenie sądu krajowego lub międzynarodowego prowadzi do uznania, że poddawany badaniu organ sądowy nie jest niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE i art. 47 akapit drugi Karty.
- 36 Zobacz postanowienia: z dnia 9 kwietnia 2024 r., T. (Programy audiowizualne dla dzieci) (C-22/22, EU:C:2024:313); z dnia 29 maja 2024 r.: Prokurator Generalny (Skarga nadzwyczajna w polskim prawie II) (C-43/22, EU:C:2024:459); Rzecznik Praw Obywatelskich (Skarga nadzwyczajna w polskim prawie) (C-720/21, EU:C:2024:489); z dnia 21 czerwca 2024 r., Kancelaria B. (C-810/23, EU:C:2024:543).
- 37 Zobacz wyrok Simpson/Rada (pkt 69–75).
- 38 Wyrok Ástráðsson przeciwko Islandii (§ 252).
- 39 Moje dalsze rozważania opierają się na założeniu, że pojęcie „uznania za niebyłe” odnosi się do nieistnienia danego aktu w sensie prawnym, co moim zdaniem odzwierciedla dokładną wykładnię wyroku W.Ż.
- 40 Wyrok W.Ż. (pkt 161).
- 41 Wyrok W.Ż. (pkt 160).
- 42 Metafora „palety” została zapożyczona z doskonałego artykułu M. Dougana, *The primacy of Union law over incompatible national measures: Beyond Disapplication and towards a remedy of nullity?*, *Common Market Law Review*, vol. 59, nr 5, 2022, s. 1321.
- 43 Wyrok z dnia 13 lipca 2023 r. (C-615/20 i C-671/20, zwany dalej „wyrokiem YP”, EU:C:2023:562).
- 44 Wyrok YP (pkt 65). Zobacz także wyrok z dnia 6 marca 2025 r., (Zwolnienie sędziego z obowiązku rozpoznania sprawy) (C-647/21 i C-648/21, EU:C:2025:143, pkt 92).
- 45 Podobnie jak w wyroku W.Ż. Trybunał wyjaśnił w pkt 70 wyroku YP, że nie można skutecznie powoływać się na jakiegokolwiek względy wywodzone z zasady pewności prawa lub mające związek z przywoływaną powagą rzeczy osądzonej rozpatrywanej uchwały celem uniemożliwienia między innymi sądowi odsyłającemu odstąpienia od stosowania takiej uchwały.

- 46 *Zobacz w szczególności wyrok z dnia 24 października 2018 r., XC i in. (C-234/17, EU:C:2018:853, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).*
- 47 *Zobacz wyrok z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, w szczególności pkt 32).*
- 48 *Zobacz opinia 2/13 (Przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r. (EU:C:2014:2454, pkt 166, 167).*
- 49 *Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 18 lipca 2007 r., Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, pkt 62); z dnia 16 grudnia 2008 r., Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, pkt 93); z dnia 17 maja 2022 r., Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, pkt 50).*
- 50 *Na końcu § 252 tego wyroku, który nie został przytoczony przez sąd odsyłający, Europejski Trybunał Praw Człowieka wyjaśnił, że przy dokonywaniu wymaganego wyważenia „[n]ie trzeba dodawać, że należy również mieć na uwadze [...] ustawowe terminy zaskarżania, które mogą obowiązywać w prawie wewnętrznym układających się stron”.*
- 51 *Zgodnie z tym artykułem „[w] zakresie, w jakim niniejsza Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.], ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę”.*
- 52 *Dz.U. z 1964 r., poz. 296.*
- 53 *Artykuł ten ma następujące brzmienie: „Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy”.*
- 54 *Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce z dnia 20 grudnia 2017 r. – Wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności [COM(2017) 835 final, s. 26, 27].*
- 55 *Opinia CDL(2017)035 (pkt 58, 63, 130).*